

**BIRTALAN GYŐZŐ:
RÉTI ENDRE (1911–1980)¹**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai, Gazda István
vezetésével, közreműködött: Szállási Árpád**

1980. április 6-án hosszantartó betegség következtében meghalt Réti Endre, társaságunk örökös tiszteleti társelnöke, a Weszprémi István Emlékérem tulajdonosa. Személyében a MOT egyik legrégibb és legaktívabb vezetőségi tagját veszítette el. Réti Endre az ötvenes évektől intenzív munkát végzett a magyar orvostörténelem szervezésében. Mind az 1958-ban létrejött Szakcsoport, mind az 1966-ban megalakult Társaság vezetőségében tisztséget töltött be, 1968–1970 között főtítkári, 1970–72-ben elnöki, azt követően pedig tiszteleti társelnöki minőségben. Tagja volt az MTA Orvostörténeti Bizottságának is. Számos fontos orvostörténeti tárgyú rendezvény létrehozásában működött közre.

Réti Endre érdemeit csakúgy mint egyéb, orvosi, tudományos, közéleti és szervezői munkásságát a halálakor elhangzott és írásban megjelent méltatások ismertették. E késői nekrológban szorososan vett orvostörténeti tevékenységéről emlékezünk meg.

Tudományos érdeklődése kiterjedt a hazai orvostörténelem valamennyi nagy korszakára. Témáit főként életrajzi tanulmányaiban fejtette ki. Számos biográfiai munkája jelent meg.² Ezek közül kiemelésre kívánczik a magyar darwinista orvosokról írt kandidátusi disszertációja (vitája és védeke 1963-ban történt),³ a két kiadásban is megjelent 'Nagy magyar orvosok' című⁴ sokat forgatott könyve, valamint a szerkesztésében készült 'A magyar orvosi iskola mesterei' című⁵ reprezentatív munka.

Sokat foglalkoztatták az orvosi gondolkodás ideológiai alapjainak történeti változásai, az azokat meghatározó eszmeáramlatok dialektikája. E problémákat széles perspektívában, alapos felkészültséggel elemezte legutolsó munkáiban is. Sokat tett az orvosi szemlélet népszerűsítéséért. Ilyen tárgykörben több cikkén kívül néhány ismeretterjesztő jellegű könyvet is publikált.⁶ Az orvostörténeti kutatásokat elősegítő hasznos hozzájárulásként értékelhetjük a 18–19. századi hazai orvosi disszertációk gyűjteményes kiadványát.⁷

Több mint 200 tudományos közleménye jelent meg.⁸

Társaságbeli munkájának eredményei között ki kell emelnünk a külföldi szakmai-társadalmi kapcsolataink terén kifejtett tevékenységét. Átlagon felüli nyelvismerete, diplomáciai érzéke, kulturált egyénisége, széleskörű nemzetközi tapasztalatai erre kiváltképpen alkalmassá tették. Sokszor képviselte Társaságunkat külföldi orvostörténeti rendezvényeken. 1970 és 1976 között a Nemzetközi Orvostörténelmi Társaság főtítkári-helyettesi tisztségét töltötte be, a nemzetközi Bureau tagja volt. Kitüntették a Montpellier-i Orvosegyetem tiszteletbeli tagságával is. Az általa kialakított és ápolta külföldi kapcsolatoknak is szerepe volt abban, hogy 1974-ben Budapest kapta meg a nemzetközi orvostörténelmi kongresszus rendezési jogát.

Réti Endre szeretetreméltó barátunk volt. Mindig szívesen hallgattuk szellemesen felépített, gondolatokban gazdag előadásait, társasági együttléteink alkalmával pedig élvezhettük derűs humorát, sokoldalú humán műveltségét.

-
- ¹ Forrás: Birtalan Győző: Réti Endre (1911–1980). = Orvostörténeti Közlemények 89–91 (1980) pp. 342–343.
- ² Lásd pl. Máté István – Réti Endre: Korányi Frigyes. Bp., 1951. 67 p. (Nagy tudósok.)
- ³ Réti Endre: Magyar darwinista orvosok. Kandidátusi értekezés tételei. Bp., 1963. 5 p.
- ⁴ Réti Endre: Nagy magyar orvosok. Bp., 1954. 139 p. (2. bőv. kiad.: Bp., 1959. 279 p.)
- ⁵ Az általa írt fejezetek: Az orvoslás kezdetei Magyarországon; Tangl Ferenc; Apáthy István. In: Réti Endre (szerk.): A magyar orvosi iskola mesterei. Bp., 1969. pp. 5–34., 209–215., 215–224.
- ⁶ Lásd pl.: Réti Endre: A gyógyító ember. Az orvostudomány történetéből. Bp., 1963. 178 p., 8 t.
- ⁷ Réti Endre: Egykori doctori dissertatiók. Bp., 1974. 289 p.; E témában megjelent tanulmánya: Réti Endre: Orvosdoktori disszertációk 1769–1848. = Orvostörténeti Közlemények 51–53 (1969) pp. 223–229.
- ⁸ Réti Endre néhány orvostörténeti témájú tanulmánya (– *a szerk. összeáll.*):
- Réti Endre: A tudományos hipotézis történetéből. 1–2. = Természettudományi Közlöny, 1960. pp. 549–551., 1961. pp. 23–25.
- Réti Endre: Bugát Pál. = Borsodi Szemle, 1961. pp. 116–120.
- Réti Endre: Az orvosföldrajz múltjáról és jelenéről. = Földrajzi Közlemények, 1962. pp. 337–343.
- Réti Endre: Darwinista humanizmus Apáthy és Lenhossék szemléletében. = Élővilág, 1962. pp. 51–53.
- Réti Endre: Krompecher Ödön (1870–1926). = Élővilág, 1964. pp. 51–52.
- Réti Endre: Markusovszky Lajos, az egészségügyi nevelő. = Egészségügyi felvilágosítás, 1965. pp. 241–244.
- Réti Endre: Stillner Bertalan (1837–1922). = Orvosi Hetilap, 1967. pp. 1378–1379.
- Réti Endre: Aki az első vakcinát alkalmazta. In: Egészségügyi dolgozók évkönyve. 1967. pp. 277–278.
- Réti Endre: A himlőoltás első magyar nyelvű propaganda-irata a XIX. században. = Egészségügyi felvilágosítás, 1967. pp. 75–78.
- Réti Endre: Korányi Frigyes és a preventív gondolkodás. = Orvosi Hetilap, 1969. pp. 149–151.
- Réti Endre: A magyar orvosi kar és az önálló magyar orvosi iskola kialakulása. = Orvosi Hetilap, 1969. pp. 2559–2563.
- Réti Endre: A budapesti orvosi iskola kialakulása 1849–1918. In: A Budapesti Orvostudományi Egyetem jubileumi Évkönyve. (1749–1969). Bp., 1969. pp. 31–58.
- Réti Endre: Az egészségnevelés és prevenció eszméje egy pesti orvosdoktori értekezésben. In: Az Egészségügyi Minisztérium Egészségügyi Felvilágosítási Központjának évkönyve az 1968–69. évre. Bp., 1970. pp. 138–143.
- Réti Endre: Valeriu L. Bologa. = Orvosi Hetilap, 1972. p. 706.
- Réti Endre: Charles Darwin. = Orvosi Hetilap, 1972. pp. 1543–1545.
- Réti Endre: Marat, az orvos-forradalmár. = Orvosi Hetilap, 1973. pp. 1309–1312.
- Réti Endre: Másfél évszázados pesti doctori értekezés az orvosi tévedésekről. = Orvosi Hetilap, 1974. pp. 462–464.
- Réti Endre: A tanító orvos. – Az egészségnevelés története a magyar orvosi iskolákban. = Egészségügyi felvilágosítás, 1974. pp. 35–39.
- Réti Endre: Csehov. = Medicus Universalis, 1976. p. 286.
- Réti Endre: Csontváry. = Medicus Universalis, 1977. p. 16.
- Réti Endre: Korányi Frigyes, az ember. = Orvosi Hetilap, 1978. pp. 2452–2453.
- Réti Endre: A hazai gyógyítás rövid története. 1. A gyógyítás kezdetei Magyarországon. = Egészségügyi Munka, 1978. p. 8.
- Réti Endre: A hazai gyógyítás rövid története. 2. A hódoltság, a reneszánsz és a reformáció gyógyászata. = Egészségügyi Munka, 1978. pp. 282–286.
- Réti Endre: A hazai gyógyítás rövid története. 3. A 17–18. századi gyógyítás és egészségügy. = Egészségügyi Munka, 1978. pp. 313–319.
- Réti Endre: A hazai gyógyítás rövid története. 4. Az orvosi kar megalapítása: az első magyar orvosi iskola. = Egészségügyi Munka, 1979. pp. 55–60.
- Réti Endre: A hazai gyógyítás rövid története. 5. 1848–1849 orvosai. = Egészségügyi Munka, 1979. pp. 88–93.
- Réti Endre: A hazai gyógyítás rövid története. 6. A 2. magyar orvosi iskola kialakulása. = Egészségügyi Munka, 1979. pp. 116–121.
- Réti Endre: A hazai gyógyítás rövid története. 7. A korszerű közegészségügy és közegészségügy kialakulása. = Egészségügyi Munka, 1979. pp. 146–152.
- Réti Endre: Fischhof doktor, a bécsi szabadsághős. = Orvosi Hetilap, 1979. pp. 595–597.
- Réti Endrének az Orvostörténeti Közleményekben megjelent néhány orvostörténeti publikációja (– *a szerk. összeáll.*):
- Réti Endre: A hippokratészi filozófia. = Orvostörténeti Közlemények 15–16 (1959) pp. 153–182.
- Réti Endre: Magyar darwinista orvosok. = Orvostörténeti Közlemények 18 (1960) pp. 121–131.
- Réti Endre: Apáthy István emberi jelentősége. = Orvostörténeti Közlemények 25 (1962) pp. 42–49.
- Réti Endre: Darwinista humanizmus Apáthy és Lenhossék szemléletében. = Orvostörténeti Közlemények 27 (1963) pp. 111–116.

Réti Endre: Magyar darwinista orvosok (1945-ig). = Orvostörténeti Közlemények 31 (1964) pp. 117–313.

Réti Endre – Vilmon Gyuláné: Tallózás az orvoskari ülések jegyzőkönyveiben. = Orvostörténeti Közlemények 38–39 (1966) pp. 81–96.

Réti Endre: Högyes és a századvég élettani szemlélete. = Orvostörténeti Közlemények 44 (1968) pp. 15–23.

Réti Endre: Korányi Sándor hagyatéka a Budapesti Orvostudományi Egyetem könyvtárában. = Orvostörténeti Közlemények 45 (1968) pp. 147–153.

Réti Endre: Semmelweis tanításának helye a természet- és társadalomtudományi gondolkodás fejlődésében. = Orvostörténeti Közlemények 46–47 (1968) pp. 15–25.

Réti Endre: A Magyar Tanácsköztársaság egészségügye. Pólya Jenő és az orvosképzés reformja. = Orvostörténeti Közlemények 48–49 (1969) pp. 23–28.

Réti Endre: L’histoire de la pensée médicale. = Orvostörténeti Közlemények 50 (1969) pp. 111–116.

Réti Endre: A pesti orvosi kar hallgatóinak helyzete, törekvései és mozgalmai a kari jegyzőkönyvek alapján. = Orvostörténeti Közlemények 51–53 (1969) pp. 273–291.

Réti Endre: Van-e „Semmelweis betegsége”-probléma? = Orvostörténeti Közlemények 55–56 (1970) pp. 115–117.

Réti Endre: Darwin’s influence on Hungarian medical thought. = Orvostörténeti Közlemények Suppl. 6 (1972) pp. 157–167.

Réti Endre: A Dunai Országok I. Orvostörténelmi Kongresszusa. = Orvostörténeti Közlemények 75–76 (1975) pp. 247–249.

Réti Endre: Szakvélemények és hozzászólások Semmelweis kórtörténetéhez. = Orvostörténeti Közlemények 83–84 (1978) p. 99., pp. 126–127.